Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin

- resumé

Juni 2014

Dyrevelfærd og vækst går hånd i hånd

Svineproduktionen i Danmark er internationalt anerkendt for en ressourceeffektiv produktion af både høj kvalitet og med høj fødevaresikkerhed. Samtidig er det en vigtig sektor for Danmarks samfundsøkonomi. Og det skal det fortsat være.

Danmark producerer millioner af svin, og en produktion af den størrelse forpligter. Der er brug for at gøre endnu mere for at løse svinenes velfærdsproblemer. Det skal ske på en måde, så der er balance mellem behovet for markante forbedringer af dyrevelfærden og hensynet til et erhverv i vækst og udvikling.

Den 13. marts 2014 havde jeg inviteret repræsentanter for dansk landbrug, slagterier, dyreværnsorganisationer, forbrugerorganisationer, dyrlæger og detailhandel til topmøde om bedre dyrevelfærd for svin.

Vi blev enige om at arbejde for markante forbedringer i dyrevelfærden, der samtidig tilgodeser dansk landbrugs og fødevaresektorens høje anseelse og fremtidige vækstmuligheder.

Forholdene i svinestalden skal forbedres gennem en fælles indsats. Hovedvægten i indsatsen vil ligge i landbruget. Men de kan ikke gøre det alene – det er væsentligt, at også detailhandlen og forbrugerne bakker op. Desuden vil jeg arbejde for at skabe gode rammevilkår, som understøtter, at dansk landbrug fremover er et konkurrencedygtigt erhverv, der kan bidrage med indtjening og arbejdspladser i Danmark.

De fælles gode intentioner skal nu omsættes til konkrete initiativer, så vi kan nå følgende mål, som deltagerne på svinetopmødet var enige om:

1. Flere pattegrise og søer skal overleve
2. På sigt skal alle søer gå i løsdrift
3. Stop for kastration af pattegrise
4. Færre pattegrise skal halekuperes
5. Styrket indsats mod mavesår
6. Dyrevelfærd i Månegrisprojektet
7. Større valgmulighed for forbrugerne
8. Mere undervisning i dyrevelfærd
9. Bedre dyrevelfærd på internationalt niveau

I denne folder præsenterer jeg handlingsplanen med de forskellige initiativer, der både rummer fælles målsætninger og erhvervets egne målsætninger.

Dermed har vi i fællesskab lagt en målrettet plan for at sikre en dansk svineproduktion, hvor dyrevelfærd og vækst går hånd i hånd.

Dan Jørgensen
Fødevareminister
Juni 2014

1. Flere pattegrise og søer skal overleve

Den gennemsnitlige pattegrisedødelighed ligger p.t. på 22,4 % i konventionelle besætninger og ca. 33 % i økologiske besætninger. Overordnet udgør pattegrisedødeligheden et økonomisk tab for landmanden, samtidig med at der er tale om et dyrevelfærdsmæssigt og etisk problem.

Mål
Overlevelsesraten for pattegrise skal være hævet med én gris pr. kuld i 2020. Dette svarer til 6.000 flere overlevende pattegrise pr. dag. Årligt løber det op i 2,2 mio. flere pattegrise, der i alt repræsenterer en værdi for landmændene på godt 400 mio. kr., som kan bidrage til at dække omkostningerne ved at nå målet[1].

Derfor igangsættes følgende initiativer

- *Målrettet overvågning og handlingsplaner for at nedbringe dødelighed*
  Landbruget har forpligtet sig til, at landmænd med for høj pattegrisedødelighed fremover skal inddrage deres dyrlæge for at sikre, at færre pattegrise dør i deres besætninger. Dette skal ske via individuelle dyrelægeovervågede handleplaner.

- *10 mio. kr. til at nedbringe dødelighed i økologiske svinestalde*
  Fødevareministeriet giver via Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) tilskud til to projekter, der skal få flere økologiske pattegrise til at overleve og avle svin, der bedre egner sig til den økologiske produktionsmetode, hvor søerne går frit, også når de farer.

- *Avl for bedre overlevelse*
  Landbruget har forpligtet sig til, at fastholde sit fokus på avl for derigennem at understøtte indsatsen for at nedbringe pattegrisedødeligheden.

Mål
Overlevelsesraten for søer skal hæves. For hver gang dødeligheden for søer reduceres med 1 procentpoint, vil det repræsentere en værdi for landmændene på godt 50 mio. kr., som kan bidrage til at dække omkostningerne ved at nå målet[2].

Derfor igangsættes følgende initiativer

- *Bedre rådgivning skal sikre færre døde søer*
  Årsagerne til den høje dødelighed hos søer skal kortlægges. Landmænd med for høj dødelighed blandt søerne i besætningen skal fremover inddrage deres dyrlæge for at sikre, at færre søer dør.

- *Bedre avl skal få flere søer til at overleve*
  Landbruget arbejder med at avle mere holdbare og stærke søer for at nedbringe dødeligheden.

[1] Kilde: Landbrug & Fødevarer samt Fødevareministeriets egne beregninger.

[2] Kilde: Landbrug & Fødevarer samt Fødevareministeriets egne beregninger.

2. På sigt skal alle søer gå i løsdrift

Fiksering af søer er et dyrevelfærdsproblem, da det mindsker søernes mulighed for bevægelse og begrænser dem i deres naturlige adfærd.

Der er krav om løsdrift i drægtighedsstalden, hvor søerne opholder sig i ca. 11 uger, indtil de skal føde, og fra 1. januar 2015 også krav om løsdrift i løbe- og kontrolafdelingen, hvor søerne er i ca. fem uger i forbindelse med inseminering, og til de er konstateret drægtige. Søerne er dog stadig fikserede i farestalden, hvor de føder og opholder sig, indtil pattegrisene er vænnet fra (ca. fire-fem uger i alt).

Mål
Mindst 10 % af diegivende søer skal gå i løsdrift i farestalden i 2020.

Derfor igangsættes følgende initiativ

- *100 mio. kr. til løsdrift*
  Fødevareministeriet styrker tilskuddet til frivillig omlægning til løsdrift i farestalden – i 2014 er der afsat 50 mio. kr. til omlægning til løsdrift. På baggrund af ansøgnings-runden i 2014 vil der blive reserveret op til 50 mio. kr. til løsdrift i farestalde i 2015. Samlet set vil et tilskud til løsdrift på sammenlagt 100 mio. kr. i 2014 og 2015 kunne resultere i ca. 16.600 nye stipladser, og at omkring 6 % af diegivende søer kan fare i løsdrift. Det svarer til, at omkring 60.000 søer vil kunne fare i løsdrift om året, og at knap 2 mio. pattegrise kan blive født i løsdrift.

3. Stop for kastration af pattegrise

Kirurgisk kastration af hangrise er en almindelig praksis i den danske svineproduktion. 4 % af hangrisene udvikler ornelugt, og kastration skal forhindre ornelugt i kødet. Kirurgisk kastration er imidlertid smertefuldt for grisen og er dyrevelfærdsmæssigt problematisk. Samtidig kræver kastration en stor arbejdsindsats fra landmanden, og kastrerede grise har desuden et dårligere foderoptag. Det betyder, at der i sidste ende vil være en gevinst for erhvervet ved at stoppe kastration.

Mål
Kastration uden bedøvelse skal ophøre senest i 2018.

Derfor igangsættes følgende initiativer

- *Øget produktion og salg af kød fra ukastrerede hangrise*
  Svineproducenter, slagterier og detailhandel skal igangsætte initiativer, som fører til produktion og salg af kød fra hangrise, der ikke er kastreret – både i Danmark og i udlandet. Det forventes, at der i 2015 kan sælges kød fra ukastrerede hangrise.

- *5,6 mio. kr. til udvikling af metoder til at måle ornelugt i svinekød*
  Fødevareministeriet giver via GUDP tilskud til et projekt, der skal udvikle en metode til at måle ornelugt i kød fra ukastrerede hangrise.

- *Avl af svin med mindre ornelugt*
  Landbruget arbejder med at avle svin, hvor der i mindre grad forekommer ornelugt.

- *2 mio. kr. til udvikling af fodertilskud, der reducerer ornelugt*
  Fødevareministeriet giver via GUDP tilskud til et projekt, der skal reducere ornelugt i svinekød gennem fodertilskud.

4. Færre pattegrise skal halekuperes

Mere end 95 % af alle pattegrise i Danmark får kuperet deres hale inden for de første fire levedøgn. Det sker for at reducere risikoen for halebid, som er meget smertefuldt for grisene. Problemet med halekupering er, at det også er smertevoldende for grisene. Samtidig fjerner halekupering ikke den bagvedliggende årsag til halebid, som blandt andet kan skyldes, at grisene er stressede, mangler beskæftigelsesmateriale m.m.

Mål
Andelen af halekuperede pattegrise skal nedbringes markant.

Derfor igangsættes følgende initiativer

- *Målrettet kontrol af beskæftigelses- og rodemateriale i stalden*
  Fødevareministeriet iværksætter en målrettet kontrolindsats af, om reglerne om at give grisene tilstrækkeligt med beskæftigelses- og rodemateriale bliver overholdt. Overtrædelser af reglerne vil blive sanktioneret.

- *Storskalaforsøg med stop for halekupering*
  Der iværksættes storskalaforsøg med stop af halekupering i integrerede besætninger, dvs. besætninger, der har både pattegrise og slagtesvin.

- *6,4 mio. kr. til udvikling af ny teknologi til at give mere halm i stalden*
  Fødevareministeriet giver via GUDP tilskud til et projekt, der skal gøre det lettere at give mere halm til grisene og samtidig håndtere gyllen nemt og effektivt.

5. Styrket indsats mod mavesår

En undersøgelse af mavesundheden hos slagtesvin og slagtesøer fra 2013 viste, at 30 % af slagtesvinene og 51 % af slagtesøerne havde mavesår af varierende grad.
De svære tilfælde af mavesår hos søer antages at være et problem for trivselen og dermed også for produktiviteten. De alvorlige tilfælde af mavesår hos slagtesvinene er et problem for produktiviteten – det viser sig eksempelvis ved, at grisenes tilvækst falder.

Mål
Forekomsten af mavesår reduceres gennem blandt andet styrket sundhedskontrol.

Derfor igangsættes følgende initiativer

- *Udvidet sygdomskontrol på slagterier*
  Fødevareministeriet udvider sygdomskontrollen på slagterierne og screener for mavesår hos søer fra alle besætninger med obligatorisk sundhedsrådgivningsaftale.

- *Ændring af foder*
  Fødevareministeriet arbejder sammen med landbruget og foderstofbranchen på at udvikle foder, der kan give færre mavesår.

- *Forskning i mavesår hos slagtesvin*
  Et nyt forskningsprojekt skal fastlægge årsager og omfanget af mavesår hos slagtesvin. Derudover udarbejdes en vidensyntese om mulighederne for at mindske forekomsten af mavesår, og betydningen af, om svinene er fra en konventionel, økologisk eller frilandsproduktion.

6. Dyrevelfærd i Månegrisprojektet

Månegrisprojektet sigter imod at udvikle fremtidens bæredygtige svinestald. Hidtil har Månegrisprojektet fokuseret på en miljørigtig stald. Fremover sættes der øget fokus på dyrevelfærden i Månegrisprojektet.

Mål
Månegrisprojektet skal have fokus på staldindretning, der forbedrer dyrevelfærden.

Derfor igangsættes følgende initiativ

- *Udviklingsprojekter sætter fokus på dyrevelfærd*
  Der er igangsat fem udviklingsprojekter. To projekter om nye metoder til at undgå kastration af hangrise samt projekter om hhv. ophør af halekupering, nye staldsystemer til grise, der ikke er halekuperet, og håndtering af mere halm til svin i stalden.

  Gennembrud i udviklingsprojekterne kan gøre det muligt at indtænke et højt niveau af dyrevelfærd i modelstalden og/eller i de stalde, som forudses opført med inspiration fra modelstalden.

7. Større valgmulighed for forbrugerne

Forbrugerne skal have større muligheder for at vælge produkter med bedre dyrevelfærd. De skal informeres om, hvad det er for et produkt, de vælger, når de står ved køledisken.

Mål
Slagterierne og detailhandlen forpligter sig til at give forbrugerne mere information om og større valgmulighed i forhold til produkter med bedre dyrevelfærd.

Derfor igangsættes følgende initiativ

- *Information til forbrugerne om dyrevelfærd*
  Fødevareministeriet har nedsat en arbejdsgruppe, der i fællesskab med slagterierne og detailhandlen skal undersøge forbrugernes valgmuligheder. Arbejdsgruppen skal komme med en afrapportering og anbefaling i 3. kvartal 2014.

8. Mere undervisning i dyrevelfærd

Hvert år starter omkring 1400 nye studerende på landbrugsskolerne, og undervisningen spiller en vigtig rolle i forhold til at løfte niveauet for dyrevelfærden i staldene.

Mål
Øge viden om og forståelse for dyrevelfærd via undervisning.

Derfor igangsættes følgende initiativ

- *Bedre uddannelse i dyrevelfærd*
  Fødevareministeriet vil i samarbejde med Undervisningsministeriet og landbrugserhvervet udvikle og forbedre undervisningen og undervisningsmaterialet med fokus på dyrevelfærd. Derudover skal mulighederne for et obligatorisk kursus i dyrevelfærd for landbrugsmedarbejdere undersøges.

9. Bedre dyrevelfærd på internationalt niveau

Mange af de lande, Danmark eksporterer svin og svinekød til, har andre standarder for dyrevelfærd end os. Skal den danske indsats bidrage til bedre velfærd for svinene og samtidig sikre en konkurrencedygtig svineproduktion i Danmark, er det nødvendigt også at arbejde for bedre dyrevelfærd på internationalt niveau.

Mål
Dyrevelfærden skal løftes på tværs af EU.

Derfor igangsættes følgende initiativ

- *Øget fokus på internationalt forskningssamarbejde*
  Fødevareministeriet øger fokus på dyrevelfærd i det internationale forskningssamarbejde.

- *Forstærket indsats for dyrevelfærd i EU*
  Fødevareministeriet arbejder i EU-regi på at forbedre dyrevelfærden, blandt andet i forhold til kortere dyretransporter, halekupering og kastration.

- *International dyrevelfærdskonference*
  I 2015 vil Danmark afholde en international dyrevelfærdskonference.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Slotsholmsgade 12
1216 København K
Tlf. +45 33 92 33 01
fvm@fvm.dk
www.fvm.dk

ISBN: 978-87-7120-532-9
Foto: Colourbox, Lars Svankjær, Michael Sunne Esbensen
og Lars Bahl